

Lietuvos alpinizmo asociacija

L I T H U A N I A N M O U N T A I N E E R I N G A S S O T I A T I O N

Gabijos g. 47-10
LT-06100 Vilnius
Lietuva
Tel. +370 699 282 64
El. paštas: mariuspulkauninkas@yahoo.co.uk

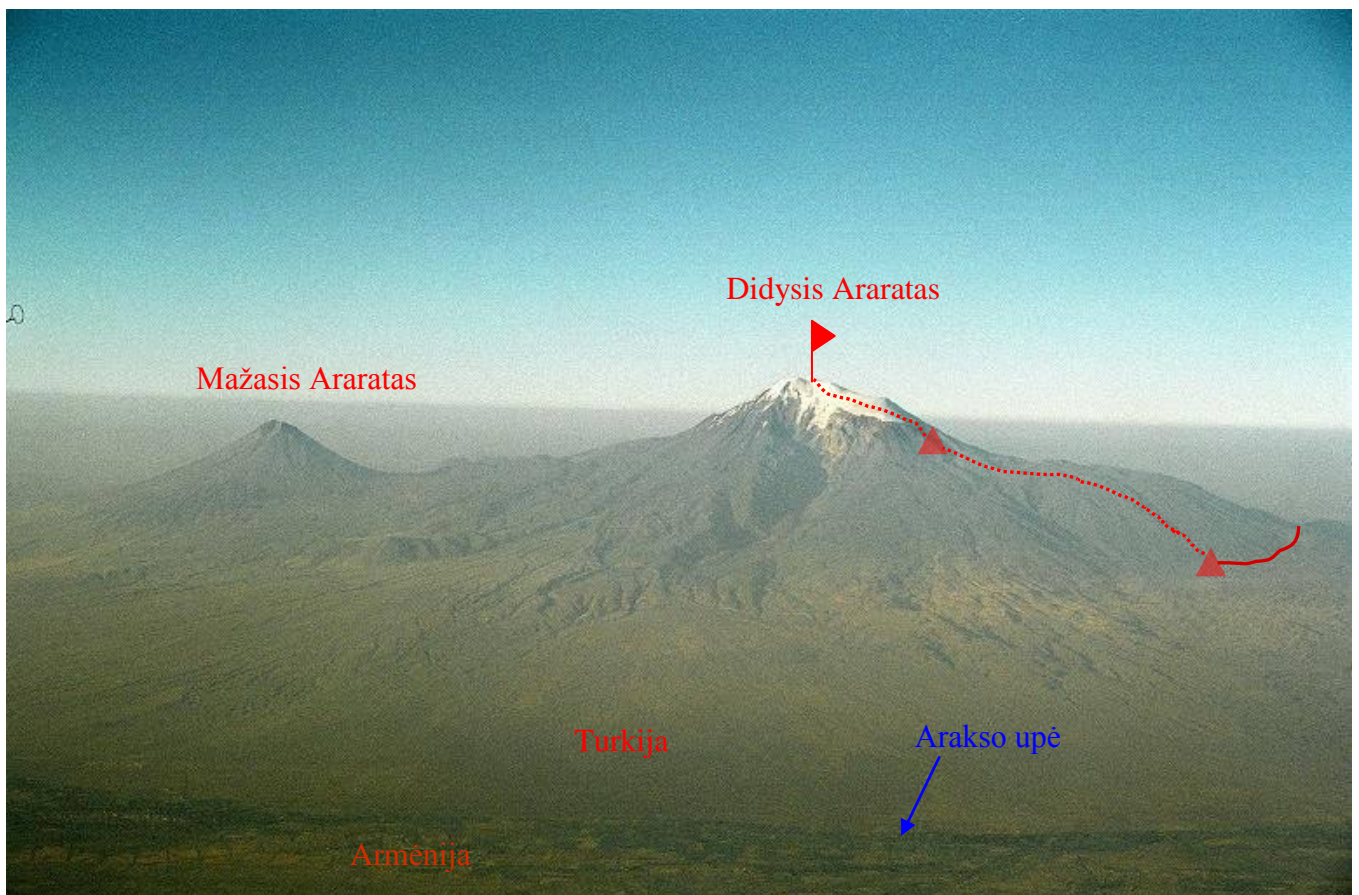
Įkopimo pasas

Valstybė:

Turkijos respublika

Kalnų rajonas:

Rytų Anatolijos plokščiakalnis (Urartų kalnai)

1. Mažasis(3925m/1300ft) ir Didysis Araratas (5167 m/16945 ft) iš šiaurės (Armėnijos) pusės.
Foto V.Bukausko

Tos dvi viršūnės vidury lygumos daro nepamirštamą įspūdį kiekvienam, pamačiusiam šį kalną. Senajame testamente ir Korane Araratas aprašomas kaip žmonijos tėvynė, kur žmogus pirmąkart žengė ant negyvenamos žemės. Čia Nojus išėjo iš savo laivo kai tvanas viską sunaikino. Buvo, ir yra tikima, kad Arka iki šiol yra netoli Ararato viršūnės.

Viršūnė, jos aukštis:

ARARATAS (AGRI , Koh-I-Nuh) 5165 m

Araratas, būdamas **5165 metrų** (kitais duomenimis 5137 m), yra aukščiausias kalnas Turkijoje ir antrasis po Elbruso (5642 m) Europoje. Araratas yra užgesęs vulkanas, kurio paskutinis išsiveržimas įvyko prieš 10 000 metų.

Ararato kalnas yra teritorijoje, kuri anksčiau priklausė: Urartų imperijai, asirams, persams, Aleksandriui Makedoniečiui, romėnams, arabams, seldžiukams, mongolams, Osmanams, todėl jis turi daug kitų pavadinimų: **Ararat** asirų kalba reiškia Urartų imperijos vardą, armėniškai kalnas vadinamas **Masis** Leusar, kas reiškia Arko t.y. Nojaus laivo kalnas, turkai kalną vadina Buyuk **Agri**, kas arabiškai skamba **Ahora** ir reiškia gyvenvietės ir vieno iš kalno ledynų pavadinimą, persiškai (Iranas) kalnas vadinamas **Koh-i Nuh** kas, reiškia Nojaus kalną.

Araratas - žinomiausias kalnas krikščioniškame ir musulmoniškame pasaulyje. Senajame testamente ir Korane Ararato kalnas aprašomas kaip žmonijos tėvynė, kur žmogus pirmąkart žengė ant negyvenamos žemės. Čia Nojus išėjo iš savo laivo, kai tvanas viską sunaikino prieš 4375 metus.

Araratas - šventas armėnų kalnas ir Armėnijos simbolis 1920 m pagal Leninakano sutartį atiteko Turkijai. Dabartiniame žemėlapyje Araratas yra Kurdistane (Turkija) 32 km nuo Armėnijos ir 16 km nuo Irano sienos. Ararato regione daugiau nei 90 % gyventojų kurdai. Iš viso rytinėje dalyje jų yra apie 15 milijonų. Nuo I pasaulinio karo kurdai siekia nepriklausomybės.

2. Didysis Araratas (5167 m) iš šiaurės (Armėnijos) pusės. Foto V.Bukausko

Maršrutas:

Įkopimui į Araratą galimi 4 pagrindiniai maršrutai: pietinis, šiaurinis, rytinis ir vakarinis. Pasirinktas naujas šiaurinis (šiaurės – vakarų) maršrutas. Kopiant šiuo maršrutu be sportinių tikslų, grupė turėjo tikslą pagal galimybes patyrinėti menamą Nojaus laivo sustojimo vietą A. Pagal vieną iš tyrinėtojų versijų, laivas turėjo būti mūsų kopimo kelyje 4800 m aukštyje. Tačiau 1840 metų liepos 2 dieną įvykus galingam žemės drebėjimui laivas subyrėjo į tris dalis, ir mūsų maršrute galima būtų matyti dvi iš jų B ir C (1 piešinys).

Mūsų įkopimas buvo pirmasis lietuvių ir užsienio keliautojų oficialus įkopimas į Araratą šiauriniu šlaitu. (2006 m. liepos 26 -27 d.)

Pirmą kartą buvo įkopta 1829 m. spalio 9 dieną. 37 metų vokiečių profesorius, gimęs Rusijoje, Friedrichas Parrotas (Johann Jacob Frederick von Parrot) (1791-1841 m) su penkiais vyrais iš trečio karto pasiekė viršūnę.

Po Tarybų Sąjungos atsiradimo kalnas buvo uždarytas keliautojams dėl TSRS sienos artumo. Išskyrus pietinę kalno pusę. Tačiau dėl Kurdistano darbo partijos (PPK) partizaninės veiklos, ir šis maršrutas buvo uždarytas kopėjams nuo 1950 iki 1980 ir nuo 1992 iki 2000 m. Nuo 2001 metų į iš pietų pusės Araratą yra leidžiama kopti gavus specialų Turizmo, Vidaus reikalų ir Užsienio reikalų ministerijų leidimą.

2004 m rugsėjo 8 dieną Lietuvos vėliava pirmą kartą iškelta Didžiojo Ararato viršūnėje (vadovas Vytautas Bukauskas).

Rytinis kelias einantis per Serdarbulako plato (2600 m), kuriuo 1850 metų rugpjūtį į Araratą įkopė Juozapas Chodzka (Юзеф Янович Ходзько, Йосиф Иванович Ходзько), yra uždarytas dėl karinių paslapčių ir daugybės minų likusių po 90-tų metų konflikto tarp kurdų ir turkų. Dėl minų pavojaus neišduodami leidimai kopti ir į Mažąjį Araratą (Kuank Agri) (3896 m), kuris yra 11 km atstumu nuo Didžiojo Ararato, ir juos skiria tik minėtas Serdarbulako plato.

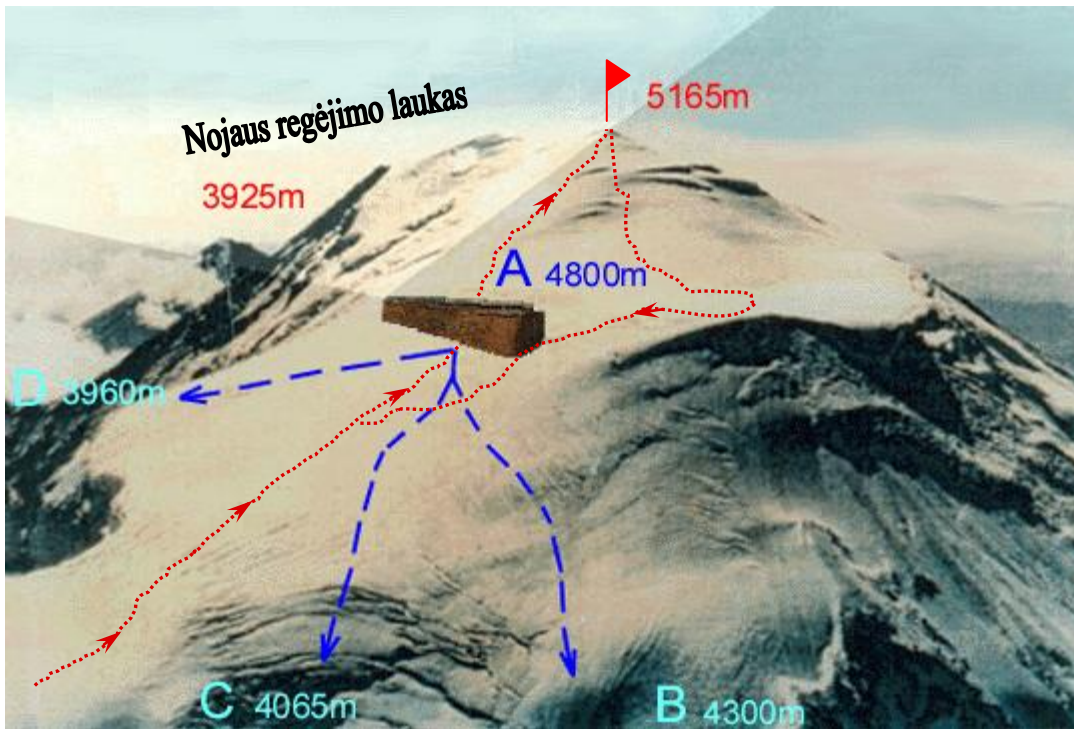
Gauti leidimą kopti nuo Armėnijos sienos (šiaurės, šiaurės – vakarų) galima tik nuo 2005 metų. 2005 metais, pirmą kartą, buvo išduoti keli leidimai turistams kopti į Araratą iš šiaurės. Vytauto Bukausko grupė (Regina Kubertavičienė, Giedrė Mickūnaitė, Kristina Mekšrūnienė) rugsėjį atliko kalno žvalgyba, bet dėl labai blogo oro 4200 m aukštyje šturmo buvo atsisakyta.

2006 metais mes vieninteliai (kiek man žinoma) iš užsieniečių gavome leidimą kopti į Araratą šiauriniu šlaitu. Leidimas buvo išduotas po daugiau nei dviejų mėnesių laukimo. Leidime labai griežtai apribotas kopimo laikas (nuo liepos 25 iki 29 dienos). Nebuvo duotas leidimas įkopti iš šiaurės ir nusileisti į pietus (trumpesniu keliu). Reikėjo įkopti ir nusileisti tuo pačiu šiauriniu keliu. Kopiant šiuo maršrutu, šis apribojimas labai sunkina užduotį įvertinant labai nepastovų orą virš Ararato. Kopimui ir nusileidimui reikia apie 12 val.

Didžiausi sudėtingumai kopiant šiauriniu šlaitu ir einant ketera:

- 1) Biurokratinės kliūtys gaunant leidimą (2-3 mėn),
- 2) Galimi kariniai susirėmimai tarp kurdų (PPK) ir turkų armijos. Likus kelioms dienoms iki ekspedicijos dėl karinio konflikto buvo uždarytas už 150 km esantis aklimatizacijai skirtas Suphano kalnas 4058). Kalne mus visuomet lydėjo ginkluota apsauga (foto 9),
- 3) Minos. Apie 4000 m aukštyje esančio Kup ežero apylinkės yra užminuotos (foto 14). Ši vieta būtų pati tinkamiausia šturmo stovyklai,
- 4) didžiausias Ararato Paroto ledynas (foto 17) turi plyšius (foto 22) ir kelis ledokryčius (foto 15). Norint pasiekti viršūnę iš šiaurės ši ledyną reikia pereiti visą,
- 5) Nenuspėjamas oras. Araratas vienintelis toks aukštas kalnas šiame regione, todėl virš jo oras kitoks negu apylinkėse. Dažni labai stiprūs vėjai ir žaibai. Kopimui ir nusileidimui reikia apie 12 val. Kopti į Araratą galima birželį, liepą, rugpjūtį ir spalį. Bei žiemą, nuo gruodžio iki kovo. Tačiau geriausias laikas yra liepa, rugpjūtis iki rugsėjo vidurio.

Be sportinių tikslų grupė turėjo tikslą pagal galimybes patyrinėti menamą *Nojaus laivo* sustojimo vietą.

1 piešinys. *Nojaus laivo* buvimo schema ir grupės kopimo maršrutas.

Atlikus Senojo testamento matematinę ir grafinę analizę, buvo padaryta išvada, kad tikrai nuo 4800 m aukštyje esančio ledo balkono **A** galima matyti Didžiojo ir Mažojo Ararato viršūnes.

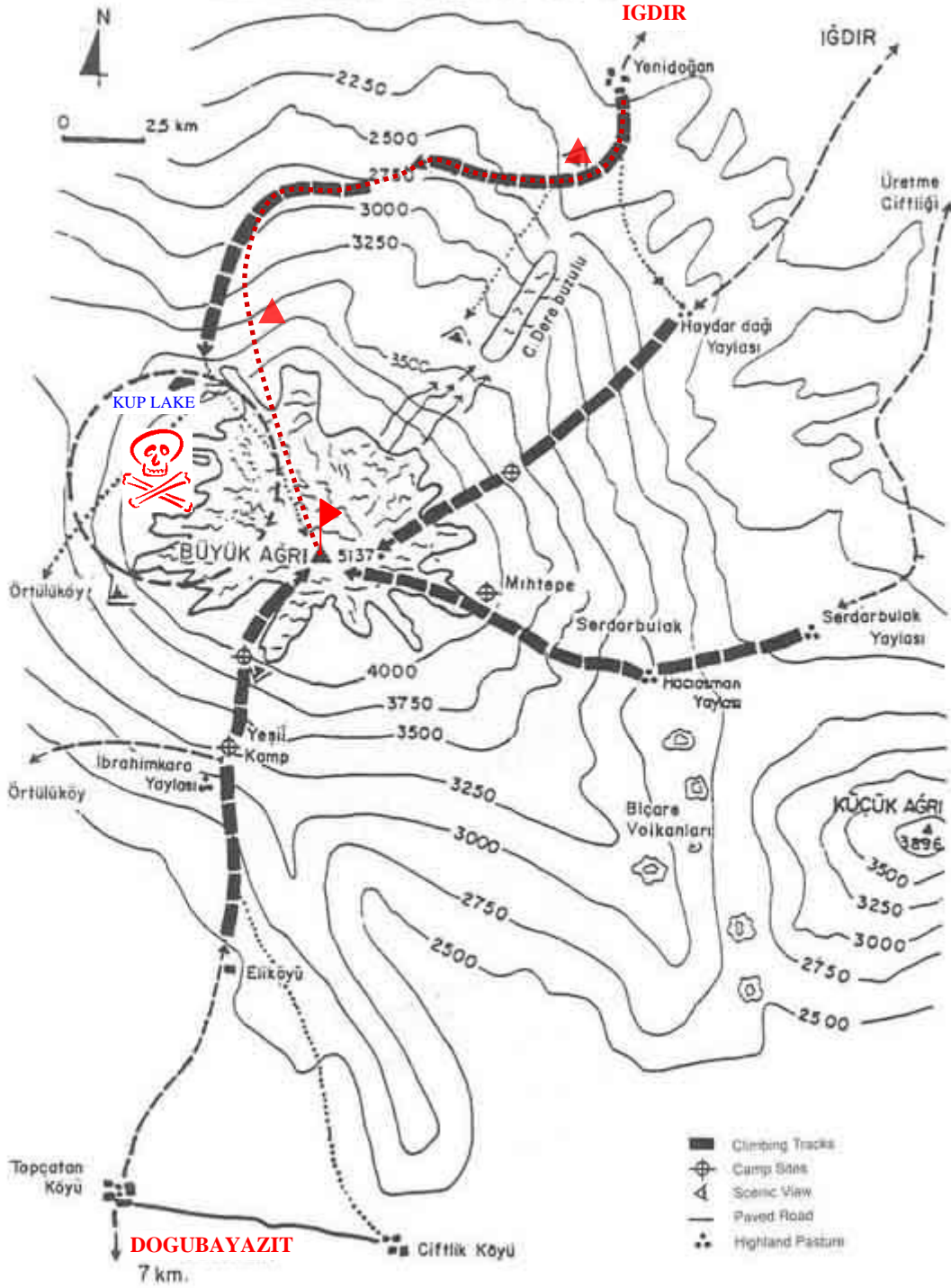
1840 m. birželio 2 d. Ararato kalne įvyko žemės drebėjimas kurio metu 156 m ilgio laivas lūžo į dvi dalis. Dalis **D** ~56 m ilgio nuslydo į *Arbič 2 ledyną* ir po to, slenkant ledynui pasiekė *Ahoros tarpeklį* 3960 m, ir buvo palaidotas *Araxes ledyne*.

100 metrų ilgio **B** dalis iš 4800 m aukščio (pozicija **A**) nuslydo į 4300 m aukštį, ir buvo palaidotas po sniego ir ledo sluoksniu. Ši dalis kartais matoma vasara. Tai trys viršutiniai deniai: 100 metrų ilgio, 26 pločio ir 14 aukščio. Slydimo metu dalis **C** sustojo Paroto ledyno šoninėje atšakoje 4065 m aukštyje.

Kopimo maršrutas ledynu iki viršūnės ir atgal.

THE GREAT MOUNT OF AĞRI

Komandos dalyviai:

1. Prakseda Bukauskienė (1963) - vadovė,
2. Marius Šimaitis (1965),
3. Vladimiras Gnatushenko (1963),
4. Ramunė Barišauskaitė (1967),
5. Dainius Rudžionis (1960),
6. Gintaras Uždavinys (1963),
7. Gerardas Linauskas (1968),
8. Diana Linauskienė (1970),

Vytautas Bukauskas (1962) – kelionės organizatorius.

Kopimo aprašymas:

Ararato kalnas yra rytiniame Turkijos pakraštyje 16 km nuo Irano sienos ir 32 km nuo Armėnijos. Visi kopimai į Araratą prasideda nuo **Dogubayazit** miestelio, esančio 1300 km nuo Stambulo. Iš Stambulo iki Van miesto 2 valandas skrendame lėktuvu, po to dar 3-4 valandas važiuojame automobiliu.

Liepos 23 dienos vakarą grupė pasiekė Dogubayazitą ir apsistojo „Isfahan“ viešbutyje. Miestas yra 1950 m aukštyje. Giedrą dieną nuo jo puikiai matyti pietinė Ararato pusė (**foto 3**). Šiame mieste yra kurdų „mafija“, kuri apmokestina visas grupes kopiančias į Araratą. Kurdų lyderio vizitinėje kortelėje įrašyta „Ararato kalno savininkas“ (**foto 6A**). „Duoklę“ sumoka keliautojus atstovaujanti agentūra. Užsieniečiai gali ir nežinoti apie šias „papildomas“ išlaidas, bet šį mokesį turkai visuomet įskaičiuoja į kelionės išlaidas. Iš Dogubayazito kopinama į Araratą pietiniu šlaitu. (**foto 4**). 2004 m. rugsėjo 8 d. 8.40 val. lietuvių keliautojai vadovaujami V. Bukausko įkopė į Araratą pietiniu šlaitu. Lietuvos trispalvė pirmą kartą suplevė savo Didžiojo Ararato viršūnėje.

Gaunant leidimą kopti iš šiaurės, reikia vykti į **Igdir** miestelį. Iki Igdir reikia važiuoti asfaltuotu keliu apie 1 valandą.

Liepos 24 dieną 10 val. grupė atvyko į Igdir. Čia yra pagrindinė žandarmerijos būstinė, kurioje priimamas galutinis sprendimas, leisti grupei lipti į Araratą ar ne. Kariškiai gali uždrausti lipimą motyvuodami pavojinga padėtimi kalno apylinkėse. Jų teigimu, vietiniai kurdai gali rengti išpuolius prieš turkų kariškius. Dėl šios priežasties, prieš kelias dienas iki kelionės pradžios, buvo uždarytas trečias pagal aukštį Turkijoje kalnas **Suphanas (4058 m)**, kuriame grupė planavo atlikti aklimatizacinį kopimą (**foto 5**).

Leidimas kopti buvo gautas, bet dokumentų tvarkymas užtruko apie pusę dienos. Leidimus tvarko keliautojus lydinti turkų kelionių agentūra. Užsieniečiams vieniems į Araratą kopti draudžiamą. Prieš metus dalyvavau leidimų tvarkyme žandarmerijos būstinėje Igdire. Labai delikatus dalykas, kur didelę reikšmę turi asmeniniai santykiai, ir galiu įtarti- pinigai.

Iš Igdir grįžome tuo pačiu keliu ir pusiaukelėje pasukome šiaurės kryptimi. Iš šios vietos gerai matyti šiaurės-vakarinis Ararato šlaitas ir kopimo maršrutas (**foto 7**). Kylančiu į viršų vingiuotu, siauru, bet asfaltuotu keliuku važiuojame apie pusę valandos, kol privažiavome karinę bazę **Karakol**, kuri yra **1900 m.** aukštyje. Bazė buvo pastatyta 2002 metais, kad po 15 metų trukusių kovų sustiprintų turkų pozicijas šiame 90% kurdų apgyvendintame krašte.

Kariniame dalinyje surinko pasus ir davė leidimą kopti tik kitą dieną, kada pradės galioti oficialūs leidimai. Tą vakarą mums leido pasistatyti palapines šalia karinės bazės. Kiek toliau buvo keletas kurdų piemenų palapinių. Prieš metus karinės bazės komendantas leido mums įsikurti pačioje karinėje bazėje, motyvuodamas tuo, kad taip bus saugiau, nes grupės daugumą sudarė moterys. Negalėčiau paneigti teiginio, kad moterims yra nesaugu tarp kurdų.

Liepos 25 dieną pradėjo galioti keturių dienų trukmės leidimai kopti į Araratą.

8:00 valandą pradėjome kopti. Nuo **Karakolo karinės bazės** prasideda status žolėtas šlaitas (foto 8). Šiame šlaite labai geros ganyklos, todėl čia daugybė kurdų piemenų su avių bandomis. Kad, pereinant šią teritoriją, nekiltų kokių nors nesusipratimų su vietiniais, mums priskyrė apsauginį ginkluotą AK (foto 9). Po 5 valandų kopimo šlaitas išlygėja, virsdamas kalnų upelio slėniu (foto 10). Po to, vėl stačiu akmenuotu šlaitu kopiname iki 3700 m aukštyje esančios stovyklos (foto 11-12). 14 val. pasiekiamo aikštelę su sniego lopinėliu, iš kurio garmėjo upeliukas. Čia lygioje žolėtoje aikštelėje patogų įrengti stovyklavietę. Tik iki šios vietos galima tikėtis asilų pagalbos užsinešant krovinį.

Pati patogiausia vieta stovyklavietei, kur dar gali pakilti asilai ir yra vandens, yra **Kop ežeras** (Kup голу) (foto 14). Ežeriukas yra keli kilometrai į vakarus nuo stovyklavietės, tačiau kariškiai draudžia naudotis šia vieta. Ežero prieigas turkai užminavo, nes šioje vietoje stovyklaudavo kurdų partizanai iš kurdų darbininkų partijos (PPK).

Kitą dieną buvo suplanuotas aklimatizacinis pakilimas iki **Paroto ledyno** pradžios 4200 m aukštyje. Čia galima įrengti šturmo stovyklą (foto 17-18). Stovykla šioje vietoje sutrumpintų kopimo laiką iki viršūnės 1,5-2 valandomis. Tačiau visą proviziją iki stovyklos 4200 m aukštyje tektų užsinešti savo jėgomis, nes asilai negali pakilti į Arkos uolą. Statumas vietomis čia siekia 45-50 laipsnių. Šioje vietoje logiška įrengti trečią stovyklą, jeigu planuojama įlipus į viršūnę bus leistis pietiniu šlaitu.

Pagal gautą turkų oro prognozę geras oras buvo žadamas tik kitai (liepos 26) dienai. Vėliau prognozavo didelį cikloną. Oras Ararato kalne yra labai nestabilus. 2005 metais blogas oras mus užklupo lipant iš tos pačios šiaurinės pusės dar neužlipus ant ledyno, todėl kopimas buvo nutrauktas ir teko grįžti nuo 4200 m.

Buvo priimtas sprendimas, kad rytoj į viršūnę kops stipriausiai besijaučiantys. Jiems per 28 valandas teks s pakilti beveik 3300 metrų. Kiti aklimatizuosis, ir jeigu leis oro sąlygos, mėgins kopti į viršūnę po dienos.

Liepos 26 dieną 4 val. 20 min. du lietuviai: Seda Bukauskienė, Marius Šimaitis ir rusas Vladimir Gnatushenko pradėjo viršūnės šturmą, trukusį 12 valandų. Pradžioje reikėjo įkopti į **Arkos uolą** (foto 19). Iš pradžių lipome tvirtais, žole apžėlusiais akmenimis, vėliau prasidėjo morena su laisvais akmenimis, kurie lipant slinko ir riedėjo žemyn. Vėliau šlaitas dar labiau statėjo, o akmenys didėjo. Paskutiniuosius 40 metrų į Arkos uolą reikia lipti keturiomis (statumas apie 50 laipsnių) (foto 13). Dešinėje pusėje atsivėrė nutįšęs ir supleišėjęs **Paroto ledokritis** (foto 15-15A). Uolos viršūnę 4100 m aukštyje grupė pasiekė 6 valandą ryto. Kopimas į Arkos uolą truko 1,5 valandos. Nuo uolų iki Paroto ledyno reikia eiti akmenuotu lauku per kalniuką apie 30 minučių (foto 16). Prie ledyno (4300 m) užsidėjome „kates“ ir susiršome virve. 7:30 val. užlipome ant Paroto ledyno (foto 26). Ledyno krašto statumas apie 40 laipsnių (foto 23). Kopiant Paroto ledynu išryškėjo 4 peraukštėjimai (piešinys). Ledynas daugelyje vietų padengtas sniegu. Kai kur atsiveria didesni ir mažesni plyšiai (foto 22). Kai kurie plyšiai apsnigti. Pavojingas vietas stengėmės apeiti arba peršokti.

Pirmoji viršūnė, kurią pamatėme kairėje, buvo netikroji - Rytinė. Tikroji viršūnė išryškėja dangaus fone tik ketvirtame pakilime (foto 25), kai iki jos lieka apie 0,5-1 val.

2006 m. **liepos 26** dieną 11 val. 25 min. Seda Bukauskienė, Marius Šimaitis ir Vladimir Gnatushenko įkopė į Araratą šiauriniu šlaitu (foto 27). Mūsų įkopimas buvo pirmasis lietuvių ir užsienio keliautojų oficialus įkopimas į Araratą iš šiaurinės pusės.

Ant viršūnės nieko nebuvo, tik metalo dėžė įšalusi į ledą. Nuo viršūnės matėsi Mažasis Araratas, rytinė Didžiojo Ararato viršūnė, į kurią galima pereiti balnu (foto 29). Ant viršūnės nebuvo šalta (apie -5 C), bet pūtė stiprus vėjas. Viršūnėje palikome lietuvišką trispalvę ir po pusvalandžio leidomės tuo pačiu šlaitu, nes neturėjome leidimo leistis pietiniu. Leidimasis pietiniu šlaitu yra spartesnis ir labai nemalonus dėl staus akmenuoto šlaito. Daugelis akmenų „gyvi“. Iki stovyklos 4200 m aukštyje reikėtų leistis apie 1 val. (2004 m ekspedicijos informacija).

Nusileidimas kiek patįžusiu sniegu yra spartus. Ledynu leidomės 2 val. Patogiau būtų be „kačių“. Daug spartesnis nusileidimas būtų slidėmis arba snieglente. Kalno statumas yra tinkamas čiuožti, pagal klasifikaciją atitiktų žalios/mėlynos spalvos trasą. Tačiau reikėtų saugotis didesnių ledo plyšių ir nenuklysti į dešinę, kur yra **Ahoros konjonas** (foto 24).

Besileisdama nuo viršūnės ir būdama ant trečiosios pakopos Seda Bukauskienė antrojoje kalno pakopoje **Vakariniame Plato** pastebėjo rusvą plotą sniege. Ledas šioje vietoje storiausias ir pagal mokslininkų skaičiavimus siekia apie 90 metrų. Bukauskienė nutarė nusileido prie tos vietos. Vedlys turkas Hasanas tam nepritarė, todėl Marius ir Vladimiras liko laukti Sedos. Artėjant prie neįprasto objekto Seda nustebo, nes rusvas plotas savo forma aiškiai priminė laivą. (foto 26). Forma buvo apie 50 žingsnių pločio ir apie 140 žingsnių ilgio. Korbino (B. J. Korbin) Knygoje „Ararato kalno tyrinėtojai“ („The Explorers of Ararat“) yra aprašytos Nojaus laivo paieškos ekspedicijos, kurių metu maždaug šioje vietoje buvo pastebėtas panašus šešėlis ir buvo aptikta lede išalusių medinių konstrukcijų.

Iš apačios slenkantys debesys ir laukianti grupė neleido ilgiau šią vietą patyrinėti. Buvo nutarta, jeigu bus geras oras ir antroji grupė kops į viršūnę, grįžti čia sekančią dieną .

2006 m. liepos 27 dieną oras vėl buvo geras. Trijų lietuvių grupė išėjo į viršūnę 4 val. 15 min. Turkai griežtai pasipriešino, kad Seda antrą kartą koptų į Araratą, motyvuodami tuo, kad leidimas yra vienkartinis. Objektas Vakariniame Plato, netoli vietos vadinamos **Ararato Anomalija** liko kitam kartui. **10 val. 45 min.** į Araratą šiauriniu šlaitu įkopė: **Ramunė Barišauskaitė, Dainius Rudžionis ir Gintaras Uždavinyš** (foto 28).

2006 m. liepos 28 dieną oras sugedo. Aplink viršūnę sutirštėjo tamsūs debesys. 10 val. pradėjome leisti žemyn. Nuo stovyklos 3700 m. aukštyje iki Karakolo karinės bazės 1900 m aukštyje leidomės 3 valandas. Iš ten 1.5 val. važiovome iki Dogubayazito.

Seda Bukauskiene - ekspedicijos vadovė
Vytautas Bukauskas - ekspedicijos organizatorius

3. Visi kopimai į Araratą prasideda nuo Dogubayazito . Miestas yra 1950 m aukštyje. Giedrą dieną nuo jo puikiai matyti pietinė Ararato pusė. Foto V.Bukausko

1. 2004 m. rugsėjo 8 d. 8.40 val. lietuvių keliautojai įkopė į Araratą pietiniu šlaitu. Lietuvos trispalvė pirmą kartą suplevėsavo Didžiojo Ararato viršūnėje. Foto V.Bukausko

7. Iš Igdir grįžome tuo pačiu keliu į Dogubayazitą ir pusiaukelėje pasukome šiaurės kryptimi. Iš šios vietos gerai matyti Š-V Ararato šlaitas ir kopimo maršrutas. Foto V.Bukausko

Įkopimo į Araratą schema (Šiaurinis kelias)

